

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Rzeszowie

LRZ.410.005.01.2016
P/16/099

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Rzeszowie
ul. Kraszewskiego 8, 35-016 Rzeszów
T +48 17 780 23 00, F +48 17 780 23 06
lrz@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli

P/16/099 — Bezpieczeństwo i higiena nauczania w szkołach publicznych

Jednostka
przeprowadzająca
kontrolę

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie

Kontrolerzy

Andrzej Liwo, Starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LRZ/3/2016 z dnia 11 kwietnia 2016 r.

Paweł Adamski, Doradca prawny na podstawie legitymacji służbowej nr 16401, ważnej do dnia 31.12.2017 r.

(dowód: akta kontroli str. 1)

Jednostka
kontrolowana

Szkoła Podstawowa Nr 27 im. Ignacego Jana Paderewskiego w Rzeszowie, 35-329 Rzeszów ul. Krzyżanowskiego 24, zwana dalej *Szkoła*.

kierownik jednostki
kontrolowanej

Dyrektorem Szkoły od dnia 1 września 2011 r. jest Pani Dorota Nowak-Maluchnik.

(dowód: akta kontroli str. 2)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Szkoła w kontrolowanym okresie, tj. w roku szkolnym 2015/2016 (do czasu zakończenia kontroli) zorganizowała pracę uczniom w sposób na ogół zgodny z zasadami higieny uczenia się¹.

Uzasadnienie
oceny ogólnej

W planach lekcji uwzględniono naprzemienne zajęcia o różnym stopniu trudności i o różnym charakterze, ponadto nie występowały dni, w których nastąpiłaby kumulacja przedmiotów wymagających zwiększonej koncentracji. W kontroli stwierdzono jednak, że przedmioty, na których dominuje praca statyczna i długotrwała koncentracja lokowano po piątej lekcji.

Liczba uczniów w klasach I-II odpowiadała obowiązującym wymogom w tym zakresie. Szkoła zapewniła uczniom możliwość korzystania z biblioteki, świetlicy, stołówki, szatni oraz urządzeń sportowo rekreacyjnych, jak również gabinetu profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej. W sytuacji wypadku ucznia, odpowiednio przeszkoleni pracownicy Szkoły udzielali poszkodowanym uczniom pierwszej pomocy, zawiadamiając o zdarzeniu odpowiednie podmioty oraz dopełniając obowiązku dokumentowania tego typu zdarzenia.

Sale klas I-III odpowiadały wymogom rozporządzenia *w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego*

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

w poszczególnych typach szkół², zwanego dalej rozporządzeniem w sprawie podstawy programowej, jednak część wyposażenia (stoliki i krzesła) była niedostosowana do zasad ergonomii. Uczniowie mogli spożyć dwudaniowy obiad w stołówce szkolnej. Stołówka jak również elementy jej wyposażenia były we właściwym stanie sanitarno-technicznym.

Uczniom umożliwiono pozostawianie części podręczników i przyborów szkolnych, jednak podejmowane działania na „rzecz lekkich tornistrów” nie były w pełni skuteczne.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Organizacja pracy uczniów

Opis stanu faktycznego

Na dzień 30 września 2015 r. do 33 klas Szkoły uczęszczało łącznie 807 uczniów, z czego:

- do 8 oddziałów klas I	-	177
- do 7 oddziałów klas II	-	171
- do 5 oddziałów klas III	-	135
- do 4 oddziałów klas IV	-	94
- do 5 oddziałów klas V	-	132
- do 4 oddziałów klas VI	-	98

(dowód: akta kontroli str. 3 - 5)

Na poszczególnych poziomach skrajne liczby uczniów wynosiły odpowiednio:

klasy I	- od 18 do 25
klasy II	- od 24 do 25
klasy III	- od 26 do 28
klasy IV	- od 19 do 26
klasy V	- od 25 do 29
klasy VI	- od 21 do 25

(dowód: akta kontroli str. 6)

W roku szkolnym 2015/2016 liczebność uczniów klas I - II nie przekraczała dopuszczalnego limitu, określonego w art. 61 ust. 3 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty³.

Na dzień 1 września 2015 r. do Szkoły uczęszczało 226 uczniów spoza obwodu, co stanowiło 28% uczniów ogółem, z tego 0 do klas pierwszych, 39 do klas drugich, 52 do klas trzecich oraz odpowiednio 30, 60 i 45 do klas IV-VI.

Na dzień 14 kwietnia 2016 r. do Szkoły uczęszczało 256 uczniów spoza obwodu, co stanowiło 31,7% uczniów ogółem, z tego 35 do klas pierwszych, 38 do klas drugich, 51 do klas trzecich oraz odpowiednio 31, 55 i 42 do klas IV-VI.

(dowód: akta kontroli str. 7)

Wyjaśnienia w zakresie zasad naboru do Szkoły i miejsca zamieszkania uczniów złożyła Dyrektor Szkoły, Pani Dorota Nowak-Maluchnik, która stwierdziła, że „nabór do Szkoły Podstawowej Nr 27 odbywa się zgodnie z Ustawą o systemie oświaty

² rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. poz. 922 ze zm.)

³ Dz. U. z 2015 r., poz. 2156 ze zm.)

z dnia 7 września 1991 roku (Dz. U. z 2015 r. poz. 2156 ze zmianami), w której zaznaczono, że:

Art. 20e.

1. Do klasy pierwszej publicznej szkoły podstawowej oraz do klasy pierwszej publicznego gimnazjum, którym ustalono obwód, przyjmuje się na podstawie zgłoszenia rodziców dzieci i młodzież zamieszkałe w tym obwodzie; (...)
2. Kandydaci zamieszkali poza obwodem publicznej szkoły podstawowej lub publicznego gimnazjum mogą być przyjęci do klasy pierwszej po przeprowadzeniu postępowania rekrutacyjnego, jeżeli dana publiczna szkoła podstawowa lub dane publiczne gimnazjum nadal dysponuje wolnymi miejscami. W postępowaniu rekrutacyjnym są brane pod uwagę kryteria określone przez organ prowadzący, z uwzględnieniem zapewnienia jak najpełniejszej realizacji potrzeb dziecka i jego rodziny oraz lokalnych potrzeb społecznych, oraz może być brane pod uwagę kryterium dochodu na osobę w rodzinie kandydata, o którym mowa w art. 20c ust. 5. Przepisy art. 20c ust. 9 i 10 stosuje się.

Ponieważ w roku szkolnym 2014/2015 planowano utworzenie 7 klas pierwszych, w szkole po zakończonym postępowaniu z urzędu dotyczącym dzieci obwodowych, przeprowadzono postępowanie rekrutacyjne dla dzieci spoza obwodu. W roku szkolnym 2015/2016, ze względu na duże zainteresowanie mieszkańców Rzeszowa ofertą szkoły, postępowanie zakończono na pierwszym etapie tzn. przyjmowano wyłącznie dzieci z obwodu szkoły. Decydował, zgodnie z Ustawą, meldunek lub oświadczenie o miejscu zamieszkania. Na okres naboru wszystkie dzieci przyjęte do klasy pierwszej zamieszkiwały w obwodzie szkoły na czas określony lub nieokreślony. Meldunki na czas określony w różnych terminach uległy wygaśnięciu, stąd obecnie część dzieci mieszka poza obwodem szkoły. Potwierdzenia zamieszkania w obwodzie szkoły znajdują się w dokumentacji naborowej oraz listach meldunkowych z miasta”.

(dowód: akta kontroli str. 8)

2.1a. Analiza rozkładu zajęć dla wytypowanej grupy 24 oddziałów klas I – VI wykazała, iż oddziały klas I rozpoczynały zajęcia o godzinie 8⁰⁰ a kończyły pomiędzy 11²⁰ a 12¹⁵. Ilość godzin lekcyjnych wynosiła od 4 do 5. W oddziałach klas II zajęcia rozpoczynały się pomiędzy godziną 8⁰⁰ a 11³⁰ zaś kończyły pomiędzy godziną 11²⁰ a 15¹⁵. Ilość godzin lekcyjnych wynosiła od 4 do 6. W oddziałach klas III zajęcia rozpoczynały się pomiędzy godziną 8⁰⁰ a 11³⁰ zaś kończyły pomiędzy godziną 11²⁰ a 15¹⁵. Ilość godzin lekcyjnych wynosiła od 4 do 5. W oddziałach klas IV zajęcia rozpoczynały się pomiędzy godziną 8⁰⁰ a 9⁴⁰ zaś kończyły pomiędzy godziną 12²⁰ a 14²⁵. Ilość godzin lekcyjnych wynosiła od 5 do 6. W oddziałach klas V zajęcia rozpoczynały się pomiędzy godziną 8⁰⁰ a 8⁵⁰ zaś kończyły pomiędzy godziną 12¹⁵ a 14²⁵. Ilość godzin lekcyjnych wynosiła od 5 do 7. W oddziałach klas VI zajęcia rozpoczynały się pomiędzy godziną 8⁰⁰ a 8⁵⁰ zaś kończyły pomiędzy godziną 13²⁰ a 14²⁵. Ilość godzin lekcyjnych wynosiła od 6 do 7.

Stwierdzono rozpoczynanie zajęć o zróżnicowanej porze. Różnica w rozpoczynaniu zajęć obowiązkowych w klasach I-III wynosiła od 1 do 4 godzin zaś w klasach IV-VI od 1 do 2 godzin dla danego oddziału.

(dowód: akta kontroli str. 9 - 19)

NIK zwraca uwagę, że blok przedmiotowy jest możliwy wyłącznie w sytuacjach określonych w § 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych (Dz. U z 2012, poz. 204 ze zm.). Przepis ten stanowi, że w szkolnym planie nauczania dopuszcza się wprowadzenie zestawienia obowiązkowych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego w blok przedmiotowy, w ramach którego jest prowadzone zintegrowane nauczanie treści i umiejętności z różnych dziedzin wiedzy (...) – zatem blok przedmiotowy nie polega na zaplanowaniu zajęć o podobnej treści na lekcjach następujących po sobie, ale zintegrowaniu treści z różnych dziedzin w jeden przedmiot (np. połączenie muzyki i plastyki w przedmiot „sztuka”).

2.1.b. W kontroli nie stwierdzono przypadków kumulowania zajęć, na których dominuje praca statyczna wymagająca długotrwałej koncentracji oraz jednocześnie dni, w których występowały wyłącznie przedmioty np. humanistyczne czy artystyczne.

(dowód: akta kontroli str. 9 - 19)

2.1.c. Ustalono, iż w 6 przypadkach zajęcia, w trakcie których dominuje praca statyczna i długotrwała koncentracja zostały ulokowane na 6 godzinie lekcyjnej, zaś w 1 przypadku na 7. W 5 przypadkach nastąpiło tzw. „blokowanie” zajęć z matematyki i przyrody.

(dowód: akta kontroli str. 9 - 19)

Wyjaśnienia w zakresie podziału godzin złożyła Dyrektor Szkoły Pani Dorota Nowak-Maluchnik, która stwierdziła, że *„układając podział godzin, kierowano się zalecanymi we współczesnej dydaktyce zasadami interdyscyplinarności kształcenia. Jednym z jego elementów jest integracja przedmiotowa, czyli budowanie systemu efektywnej współpracy nauczycieli różnych przedmiotów. Nauczyciele np. matematyki i przyrody powinni szukać korelacji i przedstawiać całościową koncepcję postrzegania wielu zjawisk. Powinni też zwracać uwagę na współzależność i wzajemne powiązanie przedmiotów, pojęć, zagadnień i zjawisk. W Szkole Podstawowej Nr 27 łatwo o taką korelację ze względu na to, że często przedmioty np. z bloku matematyczno – przyrodniczego czy humanistycznego są nauczane bezpośrednio po sobie. Zgodnie z zaleceniami nowej podstawy programowej część zajęć powinna odbywać się w trakcie wycieczek dydaktycznych, gdzie łączy się teorię z praktyką i realizowana jest zasada świadomej aktywności i pogłębłości. Wycieczki takie można dzięki właściwemu ułożeniu przedmiotów w podziale godzin bez przeszkód zaplanować i przeprowadzić (w dniu 29.04.2016 r. uczniowie klasy szóstych korzystając z bliskości przedmiotów humanistycznych odbędą trzygodzinną wycieczkę do Łańcuta, gdzie będą realizowane treści programowe z języka polskiego, historii i plastyki). Blokowanie przedmiotów matematyczno – przyrodniczych jest zalecane na pierwszym etapie kształcenia, gdzie dzieci nabywają wiedzy o otaczającym ich świecie. Na drugim etapie kształcenia porównywanie i rozszerzanie wybranej tematyki na różnych przedmiotach gwarantuje lepszy sukces edukacyjny, czego dowodem są wyniki sprawdzianów końcowych w SP-27. Należy dodać, że również sama formuła sprawdzianu po klasie szóstej łącząca przyrodę i matematykę w jeden blok sugerowała, że korelacja międzyprzedmiotowa i integracja treści sprzyja przyswajaniu wiedzy”.*

(dowód: akta kontroli str. 20)

2.1.d. W Szkole zaplanowano przerwy między zajęciami o długości od 5 do 20 minut i tak:

- po 1 i 2 lekcji - przerwa 5 minut
- po 3 i 4 lekcji - przerwa 10 minut
- po 5 i 6 lekcji - przerwa 20 minut
- po 7 i 8 lekcji - przerwa 5 minut

Przerwy po zajęciach wychowania fizycznego zaplanowanych na początku dnia w 3 przypadkach wynosiły 5 minut. W wypadku gdy zajęcia z wychowania fizycznego zaplanowane były w środku dnia, przerwy po nich wynosiły: 5 minut w 10 przypadkach, 10 minut w 18 przypadkach i 20 minut w 18 przypadkach.

(dowód: akta kontroli str. 9 - 18, 19)

Uwagi dotyczące badanej działalności

Analiza planów zajęć dydaktyczno-wychowawczych dla 24 oddziałów wykazała, iż część z nich opracowano z naruszeniem zasad ochrony zdrowia i higieny pracy.

Stwierdzono rozpoczynanie zajęć o zróżnicowanej porze. Różnica w rozpoczynaniu zajęć obowiązkowych w klasach I-III wynosiła od 1 do 4 godzin zaś w klasach IV-VI od 1 do 2 godzin dla danego oddziału.

W 7 przypadkach zajęcia z przyrody lub matematyki, na których dominuje praca statyczna i długotrwała koncentracja zaplanowano na szóstej i siódmej godzinie lekcyjnej. W 5 przypadkach wymienionych powyżej, zajęcia z przyrody i matematyki łączono również w tzw. „bloki”.

(dowód: akta kontroli str. 9 - 19)

W kontroli ustalono, iż jednemu oddziałowi klas pierwszych i dwóm oddziałom klas V, zajęcia wychowania fizycznego zaplanowano na pierwszej godzinie lekcyjnej, po której była najkrótsza (5-cio minutowa) przerwa międzylekcyjna. Według NIK, taki sposób planowania zajęć, nie stwarzał uczniom warunków do odpowiedniej regeneracji sił, zachowania higieny osobistej czy uzyskania optymalnej efektywności pracy umysłowej. Przerwa międzylekcyjna powinna umożliwić uczniom krótki odpoczynek, załatwienie potrzeb fizjologicznych oraz przejście z klasy do klasy, a także zachowanie higieny osobistej po zajęciach wychowania fizycznego. W związku z powyższym, zdaniem NIK, przerwa powinna trwać co najmniej 10 minut.

Ocena cząstkowa

W ocenie NIK rozkład zajęć dydaktyczno-wychowawczych w Szkole zorganizowany był nie w pełni zgodnie z zasadami higieny szkolnej. Zastrzeżenia NIK dotyczą różnic w czasie rozpoczynania zajęć lekcyjnych przez poszczególne oddziały, jak również planowania, po piątej godzinie lekcyjnej przedmiotów, na których dominuje praca statystyczna i długotrwała koncentracja. Stwierdzono także zaplanowanie 5 minutowych przerw międzylekcyjnych po zajęciach z wychowania fizycznego.

2. Bezpieczne i higieniczne warunki pobytu uczniów w Szkole

Opis stanu faktycznego

2.1.1. Zgodnie z art. 67 ust. 1 pkt 2 ustawy o systemie oświaty, Szkoła zapewniła uczniom możliwość korzystania z biblioteki, która działała jej terenie. Opiekę i nadzór nad biblioteką sprawowało 2 nauczycieli bibliotekarzy. Godziny otwarcia

były skorelowane z czasem pracy Szkoły tj. pomiędzy 8⁰⁰ a 15³⁰. Zasady funkcjonowania biblioteki określał regulamin zatwierdzony przez Dyrektora Szkoły. Corocznie tworzony był plan pracy biblioteki, określający między innymi zadania, środki realizacji, osoby odpowiedzialne oraz terminy realizacji zadań z zakresu działalności pedagogicznej, prac organizacyjno-technicznych, kalendarz imprez bibliotecznych.

(dowód: akta kontroli str. 31 - 33)

2.1.2. Stosownie do art. 67 ust. 1 pkt 3 ustawy o *systemie oświaty*, Szkoła zapewniała uczniom możliwość korzystania ze świetlicy, która funkcjonowała na jej terenie w godzinach od 6³⁰ do 16³⁰. Z 3 pomieszczeń świetlicowych o łącznej powierzchni 167 m² oraz 5 sal lekcyjnych korzystało 426 uczniów. Szczegółowe zasady działania świetlicy określał sporządzany corocznie plan pracy opiekuńczo-wychowawczej świetlicy, który podlegał zatwierdzeniu przez Dyrektora Szkoły. Określał on między innymi: organizację pracy, świetlicy, ramowy plan pracy, formy organizacji zajęć, zadania pomocnicze, procedury zapewniające bezpieczny pobyt uczniów w świetlicy, kalendarz imprez i uroczystości, zajęcia w kołach zainteresowań, skład zespołu nauczycieli wychowawców świetlicy oraz ich plan pracy. Uczniowie korzystający ze świetlicy pozostawali pod opieką 15 wychowawców.

(dowód: akta kontroli str. 34 - 54)

2.1.3. Zgodnie z art. 67 ust. 1 pkt 5 ustawy o *systemie oświaty*, Szkoła zapewniała uczniom możliwość korzystania z zespołu urządzeń sportowych i rekreacyjnych. Szkoła dysponowała i udostępniała uczniom salę gimnastyczną o powierzchni 274,92 m², salę do ćwiczeń korekcyjnych o powierzchni 52 m², boisko do koszykówki i siatkówki oraz plac zabaw. Na wyposażeniu sali gimnastycznej były: materace gimnastyczne 10 szt., materac gruby 1 szt., ławeczki gimnastyczne, drążek gimnastyczny 1 szt., kozioł gimnastyczny 1 szt., odskocznia gimnastyczna 1 szt., skrzynia 1 szt., płotki lekkoatletyczne 10 szt., stojak do skoku wzwyż 1 kpl., bramki do unihokeja duże i małe po 1 kpl., stoły do tenisa stołowego 6 szt. Stan techniczny urządzeń sportowych oraz nawierzchnia boisk i placu zabaw nie budzi zastrzeżeń i zapewniała uczniom możliwość bezpiecznego korzystania. W miejscach wyznaczonych do uprawiania ćwiczeń fizycznych, gier i zabaw umieszczone były informacje określające zasady bezpiecznego użytkowania urządzeń i sprzętu sportowego z adnotacją, iż korzystanie z urządzeń dopuszczalne jest pod nadzorem osób dorosłych.

(dowód: akta kontroli str. 55 - 56, 57 - 62, 299 - 356)

2.2. Na terenie Szkoły, zgodnie z § 5 rozporządzenia w *sprawie bezpieczeństwa i higieny*, umieszczone były plany ewakuacyjne (na każdym poziomie) wraz z wizualizacją dróg ewakuacji. Plany były w miejscach ogólnodostępnych. Drogi ewakuacji były oznakowane w sposób trwały za pomocą znaków określających kierunek ewakuacji oraz za pomocą tabliczek z napisami droga ewakuacyjna. Przy wyjściach ewakuacyjnych zamieszczone były tablice z napisami wyjście ewakuacyjne oraz znajdowały się skrzynki z kluczami do tych wyjść.

(dowód: akta kontroli str. 299 - 356)

Teren Szkoły zgodnie z dyspozycją zawartą w § 7 ust. 1 i 4 ww. rozporządzenia, był ogrodzony metalowym płotem, a wejścia zabezpieczone bramami. Szlaki komunikacyjne wychodzące poza teren Szkoły skierowano na ulicę o małym natężeniu ruchu. Stan ogrodzenia nie budzi zastrzeżeń. Szkoła posiadała monitoring

wewnątrz i zewnętrzny. Cały teren był oświetlony, a drogi i przejścia w dobrym stanie. Otwory kanalizacyjne i studzienki zabezpieczone były za pomocą żeliwnych pokryw. Główne wyjście ze Szkoły zabezpieczono za pomocą barierek uniemożliwiających bezpośrednie wejście na jezdnię.

(dowód: akta kontroli str. 299 - 356)

Pomieszczenia do których był wzbroniony dostęp osobom nieuprawnionym posiadały zamknięcia i oznakowanie o treści nieuprawnionym wstęp wzbroniony. Schody wyposażone były w balustrady o konstrukcji uniemożliwiającej zsuwanie się po nich. Konstrukcja balustrad zabezpieczała otwartą przestrzeń między biegami schodów. Nawierzchnia schodów nie wykazywała śliskości. Na schodach wejściowych do Szkoły zastosowano płytki o strukturze antypoślizgowej.

(dowód: akta kontroli str. 299 - 356)

2.3. Wszystkie pomieszczenia sanitarnohigieniczne dostosowano do wymogów określonych w § 8 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny. Wyposażone były w kabiny, pisuary, umywalni z dostępem do bieżącej ciepłej i zimnej wody, dozowniki do mydła, ręczników i papieru toaletowego. Stan pomieszczeń sanitarnohigienicznych oraz ich wyposażenia nie budziły zastrzeżeń.

(dowód: akta kontroli str. 299 - 356)

2.4. Na zlecenie NIK, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Rzeszowie zwany dalej PPIS przeprowadził kompleksową kontrolę Szkoły, w tym dostosowanie mebli szkolnych do wymagań ergonomii. Zmierzono wzrost uczniów oraz wysokość mebli szkolnych (stolików i krzeseł) w salach lekcyjnych. Analiza obejmowała łącznie 547 uczniów z 24 klas od I – VI.

Pomiar wykazał, iż 480 uczniów siedziało prawidłowo korzystając ze stanowisk dostosowano do wymagań ergonomii. Nieprawidłowo natomiast siedziało 67 uczniów (14%), z tego 35 uczniów z klas pierwszych.

W trakcie kontroli PPIS sprawdził sprzęt używany przez Szkołę i stwierdził, że „w 100% jest certyfikowany”. Szkoła posiadała atesty i certyfikaty na zakupione meble szkolne, wyposażenie sal lekcyjnych oraz na sprzęt sportowy.

(dowód: akta kontroli str. 57 - 62)

2.5. Powierzchnia sal lekcyjnych „przypisanych” do wychowawców klas, których rozkłady zajęć wybrano do badania wynosiła 33 m² w jednym przypadku (18 uczniów), pozostałe sale po 53 m². Liczebność klas wynosiła od 18 do 29 uczniów, co daje powierzchnię przypadającą na jednego ucznia 1,8 m².

(dowód: akta kontroli str. 299 - 356)

*Uwagi dotyczące
badanej działalności*

Średnia powierzchnia przypadająca na 1 ucznia w salach lekcyjnych nie przekraczała 2 m² i wynosiła 1,8 m². Według NIK nie stwarzało to uczniom odpowiedniego komfortu nauczania.

2.6. Szkoła zapewnia uczniom możliwość zjedzenia ciepłego posiłku w postaci dwudaniowego obiadu przygotowywanego przez kuchnię szkolną. Zgodnie z § 10 ust. 2 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny, posiłki uczniowie spożywali w jadalni. Obiady dla uczniów wydawano w wyznaczonych porach zgodnie z ustalonym harmonogramem.

(dowód: akta kontroli str. 63 - 68, 299 - 356)

Z ustaleń dokonanych w kontroli przez PPIS wynika, iż żywienie uczniów odbywało się w sposób bezpieczny i higieniczny. Produkcję posiłków prowadzono w sposób „zapewniający ich bezpieczeństwo zdrowotne”.

(dowód: akta kontroli str. 57 - 62)

Na terenie Szkoły funkcjonował sklepik szkolny, gdzie prowadzono sprzedaż artykułów spożywczych.

(dowód: akta kontroli str. 69 - 71)

2.7. Z informacji PPIS sporządzonej po kompleksowej kontroli Szkoły wynika, iż stan sanitarny pomieszczeń, nie budził zastrzeżeń. W kontroli stwierdzono, iż trwają końcowe prace związane z termomodernizacją budynku Szkoły. Prace polegają m.in. na dociepleniu dachu, ścian, wymianie pionów kanalizacji sanitarnej zewnętrznej i odwodnieniu budynku. Z kompleksowej kontroli przeprowadzonej przez PPIS na zlecenie NIK wynika, iż teren Szkoły był należycie zabezpieczony, a prowadzone prace nie stwarzały zagrożenia dla uczniów i nauczycieli.

(dowód: akta kontroli str. 57 - 62)

2.8. W kontroli stwierdzono, iż w roku szkolnym 2015/2016 oddziały klas I – III dysponowały odrębnymi salami lekcyjnymi. Sale lekcyjne zlokalizowane były w bezpośrednim sąsiedztwie sanitariatów. Oględziny sal lekcyjnych przydzielonych w roku szkolnym 2015/2016 oddziałom klas I-III wykazały, iż wyposażono je w stoliki, krzesła, tablicę, projektor lub tablicę interaktywną, laptop, pomoce dydaktyczne oraz przedmioty niezbędne do zajęć, a także w kąciki tematyczne. Sale lekcyjne składały się z części edukacyjnej oraz części pomieszczenia wykorzystywanej jako przestrzeń rekreacyjną. Część rekreacyjna wyłożona była wykładziną dywanową.

(dowód: akta kontroli str. 72, 299 - 356)

2.9. Szkoła zapewniła uczniom możliwość pozostawienia w jednym miejscu odzieży wierzchniej. Szatnia zorganizowana była w budynku Szkoły na poziomie -1. Funkcjonowanie szatni regulował regulamin zatwierdzony przez Dyrektora Szkoły. W szatni wyodrębnione były zamykane boksy przypisane do poszczególnych klas. Opiekę nad szatnią sprawowało 2 pracowników Szkoły.

(dowód: akta kontroli str. 73, 299 - 356)

2.10. Szkoła zapewniała uczniom możliwość pozostawiania w pomieszczeniach klasowych części podręczników i przyborów szkolnych. Podręczniki i przybory szkolne uczniowie pozostawiali w zamykanych szafkach lub na regałach. Uczniowie klas I-III mają możliwość pozostawienia wszystkich podręczników i zeszytów zaś uczniowie klas starszych mogą pozostawiać podręczniki do muzyki, plastyki, techniki, religii oraz atlasy i zbiory zadań.

(dowód: akta kontroli str. 57 - 62, 299 - 356)

2.11. W zakresie działań podjętych przez Szkołę na rzecz „lekkich tornistrów” wyjaśnienia złożyła Dyrektorka Szkoły Pani Dorota Nowak-Maluchnik, która wyjaśniła, że „od września roku szkolnego 2014/2015 w naszej szkole odbywa się akcja „Lekki tornister”, której celem jest uświadomienie dzieciom, jak ważny dla zdrowia jest wybór odpowiedniego tornistra, sposób jego pakowania i noszenia. Pielęgniarka szkolna w krótkiej pogadance przedstawiła skutki noszenia ciężkiego tornistra. Na ten temat również odbywają się pogadanki na zajęciach z wychowawcą. Szczególnie problem omawiany jest w trakcie zajęć z gimnastyki korekcyjnej.

Aby na trwałe wyeliminować problem zbyt obciążonych plecaków wprowadziliśmy następujące rozwiązania:

- *w sali lekcyjnej zostawiamy podręczniki, ćwiczenia, przybory na plastykę, technikę, muzykę, podręczniki do religii i wiele przyborów z edukacji wczesnoszkolnej,*
- *część rzeczy np. obuwie zmienne można zostawić w szatni,*
- *nosimy „cienkie” zeszyty w miękkich okładkach,*
- *w plecaku przynosimy tylko niezbędne przybory, podręczniki i zeszyty,*
- *zachęcamy uczniów do noszenia napojów w małych butelkach,*
- *nie wkładamy do plecaka ciężkich zabawek i przedmiotów,*
- *część materiałów ćwiczeniowych na pierwszym etapie edukacyjnym jest dla uczniów kserowana na pojedynczych kartkach w celu wyeliminowania ciężkich książek,*
- *o doborze podręczników decyduje m.in. ich podział na części, stąd uczeń przynosi do szkoły tylko potrzebną w danym cyklu kształcenia część,*
- *na spotkaniach z rodzicami rekomenduje się zakup lekkich, ale usztywnionych plecaków (bez stelaży).*

Nauczyciele wychowania fizycznego i gimnastyki korekcyjnej zachęcają do stosowania się do poradnika dotyczącego wyboru tornistra”.

(dowód: akta kontroli str. 74 - 75)

Na zlecenie NIK, ważenie tornistrów (plecaków) i wagi ciała uczniów przeprowadził PPIS. Ważenie przeprowadzono 20 do 22 kwietnia 2016 r. i objęto nim 547 uczniów z 24 oddziałów (po 4 oddziały z klas I-VI), w tym jedna dziewczynka odmówiła zważenia. Ważenie to wykazało, iż waga tornistrów 408 uczniów, co stanowiło 83,7 % objętych badaniem, nie przekraczała 15% masy ciała uczniów, z tego waga tornistrów 176 (32,3 %) nie przekraczała 10 %, a 281 (51,5 %) od 10 do 15 % wagi ciała ucznia. Najwięcej, bo aż 41 uczniów z klas IV, posiadało tornistry/plecaki o ciężarze przekraczającym normę.

(dowód: akta kontroli str. 57 - 62)

Uwagi dotyczące badanej działalności

PPIS stwierdził, iż waga tornistrów 89 uczniów, co stanowiło 16,3% zważonych ogółem, przekroczyła 15% masy ciała ucznia. Dotyczyło to 11 spośród 74 uczniów klas pierwszych, 8 spośród 94 uczniów klas drugich, 4 spośród 104 uczniów klas trzecich oraz odpowiednio: 41 z 90, 20 ze 102 i 5 z 82 uczniów klas IV – VI.

(dowód: akta kontroli str. 57 - 62)

2.12. Szkoła zapewniała uczniom dostęp do Internetu z wykorzystaniem 45 komputerów stacjonarnych będących na wyposażeniu 2 pracowni komputerowych. Funkcjonowanie pracowni uregulowane było regulaminem zatwierdzonym przez Dyrektora Szkoły. Szkoła nie udostępniała uczniom sieci Wi-Fi. Zabezpieczenie komputerów realizowane było poprzez zainstalowanie na poszczególnych komputerach oprogramowania filtrującego „OpiekunNET” firmy Soft Story. Program był aktualny i obejmował wszystkie komputery. Sprawdzenie obecności i skuteczności działania oprogramowania filtrującego dokonano na próbie 30% losowo wybranych komputerów. Sprawdzenie polegało na próbie połączenia się z wybranymi komputerami z przykładowymi stronami zawierającymi treści

niepożądane. Po wpisaniu przykładowych adresów internetowych program filtrujący generował komunikat o niemożliwości wyświetlenia strony oraz informację o treści „Program Opiekun Ucznia zablokował dostęp do strony. Otwierana strona www zawiera lub może zawierać szkodliwą treść dla użytkownika uczeń”.

(dowód: akta kontroli str. 76 – 81, 299 - 356)

2.13. Szkoła zapewniała uczniom możliwość korzystania z gabinetu profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej. Zadanie to realizowane było w ramach umowy zawartej z Samodzielnym Publicznym Zespołem Opieki Zdrowotnej Nr 1 w Rzeszowie. Gabinet zlokalizowany był na terenie Szkoły i funkcjonował od poniedziałku do piątku w godzinach od 7²⁵ do 15⁰⁰.

(dowód: akta kontroli str. 82, 299 - 356)

Zgodnie z § 20 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy, pomieszczenia Szkoły wyposażono w apteczki zawierające środki niezbędne do udzielania pierwszej pomocy oraz w instrukcje o zasadach jej udzielania. Apteczki umieszczone były w sekretariacie, portierni, pokoju nauczycielskim, pokoju nauczycieli wychowania fizycznego, kuchni, gabinecie higienistki. Wyposażenie apteczek stanowiły: instrukcja o zasadach udzielania pierwszej pomocy, opatrunki, bandaż, plastry, chusty trójkątne, opaski elastyczne, koce ratunkowe termoizolacyjne, rękawiczki lateksowe, nożyczki, maseczki do sztucznego oddychania. Dodatkowo apteczka w kuchni wyposażona była w środek na oparzenia Pantenol, a apteczka w sekretariacie w ampułki z solą fizjologiczną do przemywania oczu. Całe wyposażenie apteczek posiadało ważny termin przydatności do użycia.

(dowód: akta kontroli str. 299 - 356)

Wszyscy zatrudnieni nauczyciele byli przeszkoleni w zakresie udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej. Ostatnie szkolenie odbyło się 20 stycznia 2016 r. i realizowane było przez Centrum Usług Dydaktycznych w Rzeszowie. Szkolenie obejmowało część teoretyczną i praktyczną w 11 tematach związanych z udzielaniem pierwszej pomocy. Łączny czas szkolenia wynosił 5 godzin.

(dowód: akta kontroli str. 83 - 248)

2.14. W okresie objętym kontrolą na terenie Szkoły miały miejsce 4 zdarzenia zakwalifikowane jako wypadki indywidualne, powodujące czasową niezdolność do nauki. W 3 przypadkach pierwszej pomocy udzieliła higienistka szkolna. W jednym przypadku zdarzenie miało miejsce o godzinie 17⁰⁰ podczas dyskoteki szkolnej. Z uwagi na fakt, że gabinet higienistki działa do godziny 15⁰⁰ pierwszej pomocy udzielił nauczyciel a następnie powiadomieni zostali rodzice, który odebrali ucznia. Dokumentacja powypadkowa była prowadzona w sposób prawidłowy, zgodnie z obowiązującymi przepisami w tym zakresie. We wszystkich przypadkach Szkoła wywiązała się z obowiązku powiadomień o wypadku. Jako środki zapobiegawcze zastosowano pogadanki na temat bezpiecznej zabawy i niezwłocznego zgłaszania wszelkich dolegliwości wychowawcom, omówienie z uczniami wychowania fizycznego zasad bezpiecznej gry oraz przypomnienie o konieczności stałej koncentracji na wykonywanych czynnościach. Ponadto przeprowadzono szkolenie dla pracowników świetlicy szkolnej, z przypomnieniem obowiązujących procedur dotyczących postępowania z dzieckiem chorym lub zgłaszającym dolegliwości.

(dowód: akta kontroli str. 249 - 281, 282, 283 - 284)

2.15. W dniu 31 sierpnia 2015 r. Dyrektor Szkoły wraz z 3 osobową komisją dokonał kontroli obiektów należących do Szkoły. Kontrolą objęto: stan techniczny budynku,

w tym wejścia od strony przedszkola i Szkoły, elewację, ciągi komunikacyjne, przeszklenia i urządzenia sanitarne, teren otaczający budynki z uwzględnieniem oświetlenia, pomieszczenia lekcyjne, administracyjne i socjalne pod kątem zgodnego z zasadami ergonomii wyposażenia stanowisk nauki i pracy, jak również spełniania wymagań normy oświetleniowej, instalacje odgromową, elektryczną, oświetleniową, wentylacyjną i grzewczą oraz zabezpieczenie przeciwpożarowe budynków. Z kontroli został sporządzony protokół podpisany przez wszystkich członków komisji. Jako zalecenia do wykonania przyjęto wnioskowanie o przyznanie środków na remont posadzek w korytarzach segmentu A i C-I piętro, malowanie korytarzy oraz szatni szkolnej. Protokół został przekazany organowi prowadzącemu w dniu 9 września 2015 r.

(dowód: akta kontroli str. 285 - 286)

2.16. W kontrolowanym okresie w Szkole zrealizowane zostały 2 kontrole zewnętrzne w zakresie zapewnienia w Szkole bezpieczeństwa i higieny. Obie kontrole przeprowadził Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Rzeszowie. Zakres przedmiotowy kontroli obejmował:

- ocenę stanu sanitarnego Szkoły,
- ocenę stanu sanitarnego bloku żywienia.

W obydwu przypadkach nie stwierdzono nieprawidłowości i nie wydano zaleceń pokontrolnych.

(dowód: akta kontroli str. 287-298)

*Ustalone
nieprawidłowości*

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. 67 uczniom (14%) z 547 objętych badaniem PPIS nie zapewniono dostosowanych do zasad ergonomii mebli, co było niezgodne z § 9 ust. 2 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny.

Ocena cząstkowa

Według Najwyższej Izby Kontroli, Szkoła zapewniała uczniom możliwość korzystania z pomieszczeń do nauki z niezbędnym wyposażeniem, biblioteki, świetlicy, szatni, zespołu urządzeń sportowo rekreacyjnych czy gabinetu profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej. Szkoła umożliwiała uczniom pozostawianie części podręczników i przyborów szkolnych, a także dostęp do Internetu wraz z działaniami zabezpieczającymi przed dostępem do treści niepożądanych. Stan sanitarnohigieniczny Szkoły zapewniał uczniom bezpieczeństwo. Nauczyciele zostali przeszkoleni w zakresie udzielania pierwszej pomocy. Sposób prowadzenia dokumentacji powypadkowej uczniów nie budził zastrzeżeń. Zastrzeżenia NIK dotyczą działań na rzecz lekkich tornistrów oraz udostępnienia uczniom klas o zbyt małej powierzchni, co nie stwarzało uczniom odpowiedniego komfortu nauczania.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁴, wnosi o:

1. Zapewnienie wszystkim uczniom możliwości korzystania z mebli dostosowanych do wymogów ergonomii.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Rzeszowie.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania
wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Rzeszów, dnia czerwca 2016 r.

Paweł Adamski
Doradca prawny

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie

Dyrektor
Wiesław Motyka

.....
podpis

⁴ Dz. U. z 2015 r. poz. 1096 oraz z 2016 r. poz. 667